

UCHWAŁA Z DNIA 29 STYCZNIA 2002 R.

I KZP 31/01

Penalizacja przewidziana w art. 70 § 4 k.k.s. obejmuje także posiadanie lub przechowywanie przez osobę nieuprawnioną znaków akcyzy usuniętych z wyrobu akcyzowego lub z opakowania z tym wyrobem.

Przewodniczący: sędzia SN T. Grzegorzczak (sprawozdawca).

Sędziowie SN: A. Deptuła, E. Strużyna.

Zastępca Prokuratora Generalnego: R. Stefański.

Sąd Najwyższy w sprawie Mirosława C., po rozpoznaniu, przekazanego na podstawie art. 441 § 1 k.p.k. przez Sąd Okręgowy w O., postanowieniem z dnia 10 października 2001 r., zagadnienia prawnego wymagającego zasadniczej wykładni ustawy:

„Czy użyte w przepisie art. 70 § 4 k.k.s. sformułowanie «znaki akcyzy» dotyczy tylko tego, kto nie będąc do tego uprawniony posiada lub przechowuje znaki akcyzy nabyte lub w inny sposób przyjęte od osoby nieuprawnionej, czy również tego, kto nie będąc do tego uprawnionym posiada lub przechowuje znaki akcyzy, które usunął z wyrobu akcyzowanego lub opakowania z tym wyrobem?»

u c h w a l i ł udzielić odpowiedzi j a k w y ż e j:

UZASADNIENIE

Zagadnienie prawne w niniejszej sprawie wyłoniło się w następującym stanie faktycznym. W dniu 20 grudnia 2000 r. podczas przeszukania cel w Zakładzie Karnym w K. znaleziono u odbywającego tam karę pozbawienia wolności Mirosława C. 141 sztuk banderol papierosowych - znaków akcyzy. Oskarżono go w związku z tym o posiadanie, jako osobę nieuprawnioną, znaków akcyzy, tj. o czyn określony w art. 70 § 4 k.k.s. Oskarżony przyznał fakt posiadania tych znaków, wyjaśniając, że zdejmował je z opakowań papierosów, które nabywał w zakładzie karnym, chcąc ustalić, ile wypala papierosów. Sąd Rejonowy w K. wyrokiem z dnia 23 kwietnia 2001 r. uznał go winnym zarzucanego mu przestępstwa i skazał na karę 2 miesięcy pozbawienia wolności, orzekając też przepadek zajętych 141 znaków akcyzy. Od orzeczenia tego apelację wywiódł oskarżony, a w toku rozprawy odwoławczej w Sądzie Okręgowym w O. prokurator wystąpił o jej odroczenie i wystąpienie z zagadnieniem prawnym do Sądu Najwyższego. Sąd odwoławczy podzielił wątpliwości prokuratora i postanowieniem z dnia 10 października 2001 r. wystąpił z niniejszym pytaniem prawnym. W uzasadnieniu tej decyzji wskazano, że wątpliwości sądu rodzą się z zestawienia § 4 z § 2 art. 70 k.k.s., który penalizuje usuwanie znaków akcyzy z wyrobu akcyzowego lub z opakowania z tym wyrobem w celu ponownego użycia lub puszczenia w obieg. W ocenie sądu odwoławczego inna jest sytuacja osoby, która posiada znak akcyzy jako dowód uiszczenia podatku akcyzowego, przyjmując ten znak od osoby nieuprawnionej, inna zaś tego, kto nabywając wyrób akcyzowy, a więc regulując tym samym podatek akcyzowy, usuwa następnie z wyrobu znak akcyzy i go posiada; inną rzeczą zaś będzie wówczas cel takiego zachowania, który może ewentualnie wypełniać znamiona czynu określonego w art. 70 § 2 k.k.s.

W związku z przedstawionym zagadnieniem prawnym Prokurator Krajowy wystąpił o udzielenie przez Sąd Najwyższy odpowiedzi na to pytanie i przyjęcie, że „znakiem akcyzy, o którym mowa w art. 70 § 4 k.k.s., jest także znak usunięty z wyrobu akcyzowego lub z opakowania z tym wyrobem”.

Rozpoznając przedstawione zagadnienie prawne Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W judykaturze i doktrynie zgodnie przyjmuje się, że skuteczne wystąpienie z pytaniem prawnym wymaga spełnienia trzech warunków, a mianowicie, by zagadnienie, którego pytanie dotyczy wyłoniło się przy rozpatrywaniu środka odwoławczego, miało przy tym charakter prawny, czyli dotyczyło istotnego problemu interpretacyjnego i wymagało zasadniczej wykładni ustawy, a więc odnosiło się do sytuacji, gdy norma prawna umożliwia rozbieżne interpretacje (zob. P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek : Kodeks postępowania karnego. Komentarz, t. II, Warszawa 1999, s. 579-580; T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego. Komentarz, wyd. II, Kraków 2001, s. 1029-1030 i powołane tam orzecznictwo SN oraz piśmiennictwo). Nie budzi wątpliwości, że przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie wyłoniło się przy rozpoznawaniu środka odwoławczego oraz jest powiązane z konkretną sprawą, i to w taki sposób, że rozstrzygnięcie w tej kwestii ma wpływ na rozstrzygnięcie sprawy. Ma ono też charakter prawny, dotyczy bowiem interpretacji przepisu, w powiązaniu przy tym z inną normą tej samej ustawy. Wątpliwości rodzić może natomiast istnienie trzeciego z przedstawionych wymogów, a więc, czy wymagana jest tu zasadnicza wykładnia ustawy, zwłaszcza przy samym brzmieniu art. 70 § 4 k.k.s. Mieć należy jednak także na uwadze, że przepisy prawa karnego skarbowego, tam gdzie statuuje one czyny zabronione, trzeba odczytywać w ścisłym powiązaniu z ustawodawstwem finansowym, wprowadzającym określone nakazy i zakazy, których naruszenie penalizuje dopiero kodeks karny skar-

bowy. Sąd odwoławczy wspomina wprawdzie o ustawie z dnia 8 grudnia 1993 r. o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy (Dz. U. Nr 127, poz. 584 ze zm.), ale czyni to tylko dla wskazania, że dla kodeksu karnego skarbowego znakami akcyzy są znaki określone w tej ustawie (art. 53 § 24 k.k.s.), zapominając o pozostałych jej normach. Tylko zaś właściwe odczytanie przepisów ustawy z 1993 r. pozwala ustalić zakres penalizacji objętej art. 70 § 4 k.k.s., a także jego § 2. Istnieje zatem, przy pomijaniu treści ustawy o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy możliwość błędnej interpretacji przepisów kodeksu karnego skarbowego, tym samym zaś należy przyjąć, iż niezbędna jest zasadnicza wykładnia ustawy w przedstawionej kwestii, aby wyeliminować niebezpieczeństwo nieprawidłowej interpretacji przepisów karnych kodeksu karnego skarbowego w praktyce stosowania prawa. Dlatego też Sąd Najwyższy zdecydował się na podjęcie uchwały w kwestii przedstawionego mu zagadnienia prawnego.

Przechodząc do meritum zagadnienia prawnego, stwierdzić należy, co następuje. Przepis art. 70 k.k.s. penalizuje kolejno następujące zachowania:

- zbywanie lub przekazywanie w inny sposób znaków akcyzy osobie nieuprawnionej (§ 1),
- nabywanie lub przyjmowanie w inny sposób znaków akcyzy od osoby nieuprawnionej w celu użycia lub puszczenia w obieg (§ 2 *in principio*),
- usuwanie znaków akcyzy z wyrobu akcyzowego lub z opakowania z takim wyrobem w celu ponownego ich użycia lub puszczenia w obieg (§ 2 *in fine*),
- usiłowanie przestępstw skarbowych określonych w § 1 lub 2 (§ 3) oraz
- posiadanie lub przechowywanie znaków akcyzy przez tego, kto nie jest do tego uprawniony (§ 4).

Przedmiotem wszystkich tych czynów są jedynie autentyczne znaki akcyzy. Sprawcą zachowania opisanego w art. 70 § 1 k.k.s. (oraz § 3) mo-

że być tylko osoba uprawniona do posiadania znaków skarbowych akcyzy, która zbywa je osobie nieuprawnionej (§ 1) lub usiłuje je zbyć (§ 3). W wypadku wskazanym w § 2 *in principio* (w zw. z § 3) sprawcą może już być zarówno uprawniony do posiadania znaków akcyzy, który nabywa je (lub usiłuje nabyć) od osoby nieuprawnionej w celu użycia tego znaku bądź puszczenia go w obieg, jak i osoba nieuprawniona do jego posiadania, która nabywa (usiłuje nabyć) znaki akcyzy jedynie dla dalszego puszczenia ich w obieg. Czynu opisanego w art. 70 § 2 *in fine* k.k.s., czyli usuwania znaków akcyzy z wyrobu (oraz § 3, tj. usiłowania takiego zachowania) dopuścić się może też zarówno osoba uprawniona do posiadania tych znaków, jak i osoba nieuprawniona, przy czym karalne jest jedynie takie usunięcie znaku, którego celem jest ponowne użycie tego znaku (przez uprawnionego) albo puszczenie go w obieg (przez uprawnionego lub nieuprawnionego). Natomiast w wypadku wskazanym w § 4 art. 70 k.k.s. podmiotem jest już wyłącznie osoba nieuprawniona do posiadania znaków akcyzy, która posiada lub przechowuje te znaki, bez względu na przyświecający temu cel.

Znaki akcyzy, stosownie do art. 6 ust. 1 cytowanej już ustawy o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy, występują w postaci banderol, znaków cechowych lub odcisków pieczęci. Banderole są wydawane jedynie producentom i importerom wyrobów akcyzowych dla oznaczenia wyrobu, z tytułu uiszczenia zaliczki na podatek akcyzowy, stanowiąc tzw. banderole podatkowe (art. 7 ust. 1 cyt. ustawy), oraz sprzedawane, jako banderole legalizacyjne, przedsiębiorcom obciążonym obowiązkiem oznaczenia wyrobu w razie pakowania, rozlewania, rozważania lub przepakowywania albo wystąpienia w obrocie wyrobów nieoznaczonych lub oznaczonych nieprawidłowo bądź nieodpowiednimi albo uszkodzonymi znakami (art. 7 ust. 2 w zw. z art. 4 ust. 1 cyt. ustawy). Niedopuszczalne jest przy tym zbywanie lub jakiegokolwiek inne przekazywanie (odpłatnie lub

nieodpłatnie) banderol innym podmiotom niż urząd skarbowy lub podmiot wskazany przez Ministra Finansów, od którego zakupiono lub otrzymano banderole (art. 10 ust. 1 cyt. ustawy). Tym samym, jak wskazuje się w doktrynie, i co zaakcentował w swym wniosku Prokurator Krajowy, posiadać (dla siebie) i przechowywać (cudze) znaki skarbowe akcyzy mogą jedynie te podmioty, które według ustawy są ich legalnymi wytwórcami lub są zobowiązane do oznaczania wyrobów znakami akcyzy, czyli legalni ich nabywcy, oraz te, które prowadzą obrót tymi znakami, tj. urzędy skarbowe i wydający je wytwórcy znaków (zob. T. Grzegorzczak: Kodeks karny skarbowy. Komentarz, Warszawa 2000, s. 288 ; wyd. II – 2001, s. 297). Osoba nabywająca wyrób akcyzowy oznaczony znakiem akcyzy nie staje się posiadaczem samego znaku akcyzy, lecz jest posiadaczem wyrobu oznaczonego takim znakiem. Znak akcyzy ma być przy tym umieszczony na wyrobie lub opakowaniu jednostkowym wyrobu tak, aby jego zdjęcie lub otwarcie opakowania powodowało trwałe i widoczne uszkodzenie znaku (art. 6 ust. 2 cyt. ustawy). Zakazane jest przy tym używanie do oznaczania znaków uszkodzonych, jak również zbywanie towaru ze znakiem uszkodzonym; wyrób taki bowiem musi być oznaczony nowym znakiem (art. 15 cyt. ustawy).

W związku z powyższym kodeks karny skarbowy w art. 70 penalizuje wszelkie postacie nielegalnego obrotu znakami akcyzy, tj. uzyskanie takiego znaku przez osobę nieuprawnioną, zarówno przez nabycie od innego legalnego lub nielegalnego posiadacza znaku (§ 1 i 2 *in principio*), jak i w formie usunięcia znaku z towaru bądź opakowania dla ponownego użycia albo puszczania w obieg (§ 2 *in fine*) oraz w formie samego posiadania – bez względu na sposób wejścia w to posiadanie i cel posiadania – a także przechowywania, jeżeli nie jest się uprawnionym do legalnego posiadania lub przechowywania znaku (§ 4). Rozwiązanie przyjęte w § 4 art. 70 k.k.s. jest konsekwencją konstrukcji zawartych w § 1 i 2 tegoż przepisu. Skoro

bowiem karalne jest wszelkie przekazywanie znaku akcyzy osobie nieuprawnionej przez legalnego posiadacza znaku (§ 1), a także przyjmowanie znaku od nieuprawnionego, bez względu na to, w jaki sposób on sam wszedł w jego posiadanie (§ 2 *in principio*), oraz usuwanie znaków z wyrobu dla ponownego użycia lub puszczenia w obieg (§ 2 *in fine*), to konsekwentnie również samo posiadanie lub przechowywanie znaku akcyzy przez podmiot nieuprawniony do takiego posiadania bądź przechowywania zostało także spenalizowane (§ 4). Na gruncie art. 70 § 4 k.k.s. istotne jest więc jedynie, czy posiadacz (przechowawca) znaku jest podmiotem, który według przepisów ustawy o oznaczaniu wyrobów znakami skarbowymi akcyzy jest upoważniony do posiadania (przechowywania) takich znaków. Penalizacja przewidziana w art. 70 § 4 k.k.s. obejmuje zatem każde posiadanie lub przechowywanie przez osobę uprawnioną znaków akcyzy, w tym znaków usuniętych uprzednio przez nią lub przez inną osobę z wyrobu akcyzowego lub z opakowania z takim wyrobem. Obojętny jest natomiast cel takiego posiadania lub przechowywania, oraz sposób wejścia w posiadanie znaku przez nieuprawnionego. Penalizację nielegalnych sposobów wejścia w posiadanie znaków akcyzy regulują bowiem przepisy § 1 i 2 art. 70 k.k.s. z tym zastrzeżeniem, że – jak już wcześniej wskazano – dotyczą one niekiedy także podmiotu uprawnionego do posiadania znaku, gdyż karalne są tam same niewłaściwe sposoby wchodzenia w posiadanie znaku.